

HET HOF VAN HOOGSTRATEN TE BRUSSEL.^{1 2}

INLEIDING

Het **Hof van Hoogstraten** is een verdwenen **stadspaleis in Brussel**, gelegen **nabij het** eveneens verdwenen **Paleis op de Koudenberg**.

Het was in de **14e -eeuw** eigendom van **Walter van Kersbeke** en daarna van **Jan IV van Auxy**. **Filips van Bourgondië** voegde aan het Hof een kapel en galerij toe.

Na Filips van Bourgondië kwam het in het bezit van **Antoon I van Lalaing**, graaf van **Hoogstraten**. Hij was één van de raadgevers van **keizer Karel**.

Gravin Maria Gabriëla van Lalaing droeg het over aan de **familie van Salm-Salm**.

In **1773** trof **prins Maximiliaan van Salm-Salm** schikkingen om **het Hof te verkopen**, maar hij stierf op **14 september 1773**. Op **4 mei 1774** diende de prinses weduwe **Maria Louisa Eleonora van Hessen-Rheinfels-Rothenburg** het verzoekschrift tot verkoop opnieuw in.

Op **25 juli 1774** verleende **keizerin Maria-Theresia** toelating tot de verkoop.

Op **30 november 1774** ruilde de prinses-weduwe van prins Maximiliaan van Salm-Salm een deel van haar bezit met de **stad Brussel** om de **Isabellastraat** te verlengen.

Het **Hof van Hoogstraten** werd grotendeels gesloopt voor de aanleg van het Koningsplein in **1776-1782**. Sommige elementen zijn bewaard gebleven en werden opgenomen in het **Hotel de Spangen**, waarin vandaag Brusselse overheidsdiensten werken.

Een bezoek aan de restanten van het Hof van Hoogstraten is opgenomen in het archeologische **parcours van het voormalige Koudenbergpaleis**. Dat parcours bevindt zich onder het Koningsplein en is toegankelijk via het **Belvue Museum**³.

In **1984** gingen restauratiewerken van start, die 25 jaar zouden duren voordat de site voor het publiek werden opengesteld.

Via een ondergronds circuit kan men een bezoek brengen:

- aan **de kelders van het hoofdgebouw** van het middeleeuwse kasteel van de hertogen van Brabant (12de-14de eeuw),
- **de funderingen en ondermuren van de paleiskapel** gebouwd onder de regering van keizer Karel V in de 16de- eeuw,
- het **Isabellastraatje** dat van de Coudenberg naar de Sint-Goedelekerk liep,
- het **Hof van Hoogstraten** met zijn merkwaardige gotische galerij die uitgaf op de tuin,
- en **de onderste bouwlagen**, voornamelijk van **de keukens en de grote staatsiezaal Aula Magna**, gebouwd tussen **1452 en 1460** voor hertog Filips de Goede.

In de prestigieuze ruimte van de **Aula Magna** speelden zich destijds de grote plechtigheden af van het Brusselse hofleven, zoals **de installatie van landvoogdes Maria van Hongarije in**

¹ Bron: Wikipedia en <https://coudenberg.brussels/nl/ontdekken/geschiedenis-van-het-paleis>.

² Brussel - **Bruocsella aan de Brania** (Zenne): zo heette de stad bij haar ontstaan toen – op het Groot Eiland in de Zenne – vandaag het **Sint-Goriksplein**. De hertog van Neder-Lotharingen bouwde er in **977** een castrum: een versterkte vesting.

³ Het **BELvue Museum** in Brussel wordt beheerd door de Koning Boudewijnstichting. Het toont België en zijn geschiedenis aan de hand van een thematische aanpak en een moderne en interactieve opstelling. Zo geeft het de bezoeker de mogelijkheid een beter inzicht te verwerven in België en zijn samenleving.

1530, de troonsafstand van keizer Karel V in 1555, en bals en prinselijke huwelijken zoals dat van Alexandre Farnèse met Maria van Portugal in 1565.

In de overgebleven gebouwen van het Hof van Hoogstraten is een tentoonstellingsruimte ingericht met gebruiksvoorwerpen die tijdens de opgravingen gevonden werden.

Het Coudenbergpaleis: 12de -13de -eeuw tot de brand in 1731.

Het huidige Koninklijke paleis werd gebouwd op de ruïnes van het Coudenbergpaleis.

De bouw van dit nieuwe paleis werd gestart in **1820** onder de regering van Koning Willem I. In **1904**, tijdens de regering van Leopold II, volgden er aanpassingen in **Lodewijk XVI-stijl**.⁴

⁴ De stijl is vernoemd naar de Franse koning Lodewijk XVI, die regeerde van 1774 tot 1792.

HET PALEIS VAN DE HERTOGEN VAN BRABANT

Het paleis van de Coudenberg kende een lange voorgeschiedenis.

Hoog boven de stad Brussel, op **de helling van de Coudenberg**, die de stad domineerde, bevond zich het paleis van Brussel. Het was zonder twijfel één van de mooiste prinselijke residenties van Europa. De oorsprong van dit paleis gaat terug tot de **12de-eeuw**.

In de **13de-eeuw** roepen de **hertogen van Brabant Brussel** uit tot hun politieke centrum.

Het Coudenbergpaleis

Vanaf de daaropvolgende eeuw zal deze **defensieve burcht** verbouwd worden tot een **prachtig paleis**. En uitgroeien tot **dé ontmoetingsplaats voor de internationale diplomatie** en zich ontpoppen tot een **gereputeerd en gewaardeerd oord van vermaak**.

In de periode waarin het **hertogdom Brabant** onder het gezag van **de hertogen van Bourgondië valt**, en meer bepaald tijdens het bewind van **Filips de Goede**, neemt de stad

In de Nederlanden werd de stijl toegepast in het vierde kwartaal van de 18e-eeuw, meer precies: de periode 1770-1800. Het betekende de terugkeer naar het classicisme: de strakke lijn. De Lodewijk XVI-stijl is sober en symmetrisch en wordt gekenmerkt door classicistische versieringen als slingers en vazen.

Brussel zich voor om deze **rijke en spilzieke prins**en zo vaak mogelijk binnen haar muren te krijgen en te houden.

Daartoe bekostigt ze zelf de bouw van een **prestigieuze pronkzaal, de Aula Magna**.

De constructie ervan loopt van **1452 tot 1460**.

Het Coudenbergpaleis met linksboven... de Aula Magna

Gedurende de eerste helft van de 16de eeuw zal **Keizer Karel⁵**, de **machtigste heerser** van het Westen, persoonlijk toezien op de verdere **uitbouw van het paleis**.

Tijdens **zijn bewind** wordt een **indrukwekkende Gotische kapel** opgetrokken.

De andere vleugels van het paleis blijven niet achter: het hoofdgebouw wordt nu eens verbreed, dan weer vergroot, en ook verhoogd. Men voegt vensters toe en men bouwt een uitgestrekte galerij, versierd met beelden ...

Dit uitgebreide complex wordt in de loop van de eeuwen regelmatig verbouwd en **elke heerser** hoopt er zijn stempel op te drukken: **opéenvolgend de Brabanders, de Bourgondiërs, de Spanjaarden en de Oostenrijkers**.

Geraffineerde kunstwerken versieren de appartementen: wandtapijten en de meest delicate borduurwerken, weelderige objecten van edelsmeedkunst, luxueuze handschriften of gedrukte boeken, beeldhouwwerken en bustes, glazen, het allerfijnste vaatwerk, en niet te

⁵ Vanaf **1506 tot 1555** was **keizer Karel** de landheer van **alle Nederlandse gewesten**.

Van **1516 tot 1556** als **Karel I koning van Spanje**. Van **1519 tot 1556** als **Karel V Rooms-Duits Keizer**.

In **Vlaanderen** staat hij bekend als **keizer Karel** in **Nederland** als **Karel V**.

De landen waarover hij regeerde, het **Spaanse Rijk**, vormden samen **het grootste Europese rijk sinds dat van Karel de Grote**. Feitelijk was **zijn gehele rijk, dus inclusief de Amerikaanse en Aziatische gebieden, zelfs groter dan het vroegere Romeinse Rijk**. Het kan met recht **één van de eerste wereldrijken van de Nieuwe Tijden** genoemd worden. Met de feitelijke macht over zijn erflanden was hij de **laatste Rooms-Duitse keizer die in de gelegenheid was om zijn universele autoriteit** ook daadwerkelijk te laten gelden.

Op Europees niveau wist hij met succes de **aanvallen van het Ottomaanse Rijk** af te slaan.

De vrijwel **permanente strijd met Frankrijk** bleef uiteindelijk onbeslist.

Zijn **grootste nederlaag** was dat hij **de christelijke eenheid van Europa niet heeft weten te bewaren. door de scheuring die de Reformatie teweegbracht**. De **protestantse Reformatie** werd in 1517 door **Maarten Luther** ingezet.

Op nationaal niveau heeft **Karel V** voor zijn erflanden, Spanje en de Nederlanden **de basis gelegd voor een moderne eenheidsstaat**.

De **heerschappij van keizer Karel V** vormt, met deze en vele andere aspecten, **de overgang van de Middeleeuwen naar de Nieuwe Tijd**.

vergeten, ontelbare schilderijen van de meest befaamde artiesten zoals **Titiaan, Rubens, Brueghel ...**

De brand van 1731

Op **3 februari 1731**, na een afmattende dag komt **Maria-Elisabeth van Oostenrijk, landvoogdes van de Nederlanden**, in haar privévertrekken van het paleis te Brussel aan. De **zus van Keizer Karel VI** wordt door slaap overmand en **vergeet de kaarsen te laten doven**. Het vuur bereikt de houten panelen en vervolgens de aangrenzende kamers.

De hele nacht lang bestrijdt de **paleiswacht** de brand met de middelen waarover men in die tijd beschikte: lederen emmers en brandspuiten.

De **burgerwacht**, die zeer snel ter plaatse is, wordt in de verwarring weggejaagd.

Bovendien staat er een strakke wind en bemoeilijkt het vriesweer de watertoevoer.

De **strikte naleving van het protocol**, dat de toegang tot de privéappartementen van de landvoogdes formeel verbiedt, maakt het niet mogelijk om de brandhaard te bestrijden.

De landvoogdes wordt gered door het optreden van een **grenadier**⁶, die de poorten van haar appartementen durft in te beuken.

Bij het ochtendgloren is het grootste gedeelte van het paleis in vlammen opgegaan.

Gedurende **veertig jaar** blijven de ruïnes onaangeroerd, ze krijgen de bijnaam '**Verbrand Hof**'. Na het drama van **1731** waarbij de helft van het paleis verwoest werd, verhuist het hof naar het naburige **Hotel van Nassau**, het toekomstig paleis van **Karel van Lotharingen**⁷.

⁶ Een **grenadier** was oorspronkelijk een soldaat die gespecialiseerd was in het werpen van handgranaten. Het woord wordt ook gebruikt om een struise (bazige) vrouw aan te duiden.

De Nassaukapel van het Hotel van Nassau⁸

De aan Sint-Joris gewijde **Nassaukapel**, in Brabant-gotische stijl, is het enige deel van het **Hotel van Nassau** dat vandaag nog bewaard is. Het is een **15e-eeuws gotisch bouwwerk** dat allicht op de plaats van de oorspronkelijke kapel van **1344** staat.

Op de gevel is een basreliëf aangebracht dat het vroegere uitzicht van het **Hotel van Nassau** toont.

Hotel van Nassau – vroeger uitzicht ...

... wat vandaag nog rest van het Hotel: de kapel.

In de **19e -eeuw** diende de kapel achtereenvolgens als: biermagazijn, **laboratorium van het Koninklijk Museum voor Natuurkunde⁹**, cataloguszaal voor het Internationaal Instituut voor Bibliografie van **Paul Otlet¹⁰** en leeszaal van het Algemeen Rijksarchief.

⁸ Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

⁹ De iguanadons (dinosaurussen) van **Bernisart** werden er ooit tentoongesteld. Vandaag te bewonderen in het Natuurhistorisch Museum te Brussel.

¹⁰ **Paul Otlet** was een **pionier van de bibliotheekwetenschap: als documentering van de menselijke kennis**. Hij hield zich zijn hele leven lang bezig met de vraag hoe gegevens en kennis voor iedereen toegankelijk konden worden gemaakt. Daarbij introduceerde hij een universeel systeem van classificatie.

In **1956** werd de kapel ingesloten binnen de moderne gebouwen van de **Albertina**: de Koninklijke Bibliotheek van België.

Hofwijk: indrukwekkend architecturaal project ... aanleg van het Koningsplein

In de jaren **1770** zijn er zowel de politieke wil en de nodige financiële middelen om een indrukwekkend architecturaal project op te zetten.

Heel de Hofwijk wordt opnieuw ontworpen.

De ruïnes van het oude paleis en talrijke omliggende gebouwen worden met de grond gelijk gemaakt om de aanleg van een nieuw plein mogelijk te maken: **het Koningsplein**.

Het plein wordt omringd door neoklassieke gebouwen die er vandaag nog altijd zijn.

Het park en de vele tuinen van het paleis worden vervangen door het **neoclassicistisch Warandepark**.

Het heuvelachtige uitzicht van de Coudenberg verdwijnt in het stadslandschap.

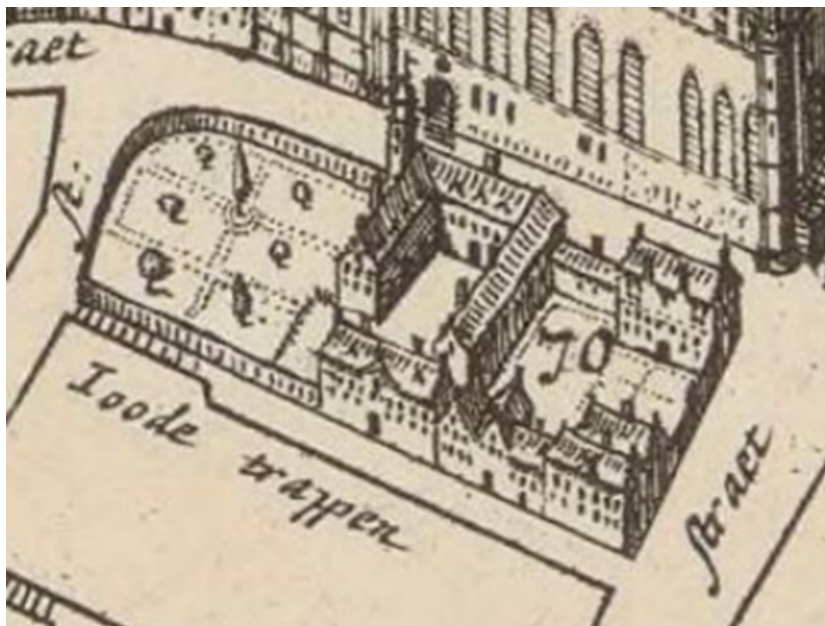
Toch zijn een aantal oudere elementen bewaard gebleven om als **kelders en funderingen voor de nieuwe gebouwen** dienst te doen.

Het zijn die resten die **de bezoeker** vandaag nog kan ontdekken in **de archeologische site van de Coudenberg**.

HOF VAN HOOGSTRATEN

De tekening, die **Remigio Cantagallina**¹¹ maakte van het **Hof van Hoogstraten** in de schaduw van het paleis van Brussel, was richtinggevend voor het **eerste archeologische onderzoek van de site in 1985-1987** en voor de **opgravingen** die vooraf gingen aan en tijdens de **restauratie** uitgevoerd door het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in **1999-2006**.

Cantagallina tekende het architecturaal ensemble vanuit de **tuin**, omgeven door een **gekanteelde muur**. Het geheel bestond uit gebouwen met trapgevels van twee bouwlagen met een zolder, een kapel en een gaanderij.

Hof van Hoogstraten: tekening Remigio Cantagallina¹²

De verticale circulatie wordt gesuggereerd door een **massieve toren**.

Zoals uit de opgravingen is gebleken bevond zich daarin een **wenteltrap**. In een **uitspringend kamertje** tegen de gevel bevonden zich de **latrines**, zoals blijkt uit een **beerput** die loodrecht onder dit element werd opgegraven.

Er worden tal van architectonische details vastgesteld:

- enkele ontlastingsbogen boven kruisvensters,
- een goot die het dakwater opvangt,
- de gevels met geprofileerde waterlijsten waarvan het profiel tijdens het onderzoek ter plaatse werd teruggevonden.

¹¹ **Remigio Cantagallina** (Borgo Sansepolcro ca 1582- Florence 1656) was een Italiaans tekenaar en etser.

In **1612-13** maakte hij een reis naar de Nederlanden. De Toscaan werd geboren in een kunstzinnige familie. Hij genoot een opleiding tot architect en ingenieur. Op 30-jarige leeftijd ondernam **Cantagallina** een reis naar Frankrijk en de Nederlanden. In gedetailleerde pentekeningen gaf hij gebouwen en stadsgezichten weer, vaak compleet met landschappen en bezige personages, zowel van het feestelijke hofleven als de plattelandswereld. Vooral Brussel en omgeving is ruim vertegenwoordigd in deze productie. Hij tekende naar de natuur en observeerde minutieus.

¹² Voor een wandeling "In de voetsporen van Cantagallina"?

download: <https://coudenberghbrussels.nl/digitaal/documentatie/in-de-voetsporen-van-remigio-cantagallina>

Ondanks de talrijke verbouwingen is **de verbindingsgaanderij van de 16de eeuw goed bewaard gebleven.**

Gebouw

De resten van het **Hof van Hoogstraten** werden gerestaureerd op basis van het **archeologisch onderzoek** en ook op basis van de **tekening van Cantagallina**.

Het gebouw met **vijf traveeën** gaf uit op de tuin. Op de tekening is slechts anderhalve travee te zien, maar deze omvat **de belangrijkste elementen die kenmerkend zijn voor de gaanderij**. Onder de boog, rustend op twee zuilen, zijn de ribben te zien van de bogen die de vloer van de eerste verdieping ondersteunen.

De archeologen zijn op zoek gegaan naar sporen van het geschetste **muurtje dat de basis van de zuilen met elkaar verbindt**.

Trekstangen

Een ander element, een eenvoudige lijn tussen de kapitelen van de zuilen, intrigeerde hen eveneens. Bij het demonteren van de muren die de traveeën binnenin de gaanderij van elkaar scheiden, werden **trekstangen** aangetroffen. De typologie van de bijhorende **ankers** op de achtergevel laat toe ze te associëren met het oorspronkelijke gebouw.

In de **voorgevel** werden, verborgen in de opvullingen van de bogen, trekstangen aangetroffen die overeenkomen met de getekende lijn van Cantagallina.

Door enkele demontages die nodig waren voor de restauratie kon de verbinding tussen de trekstangen en ankers, die bewust verborgen waren in de zuilen, worden bestudeerd.

Tuin

Het lijkt geen twijfel dat Cantagallina de tekening van de tuin van de kruisboogschutters, die de gilde in **1422** verwierf, in de tuin van het Hof van Hoogstraten heeft gemaakt.

Deze tuin, die grensde aan het **Godshuis Terarken**, werd twee eeuwen later verwijderd voor de aanleg van de **Isabellastraat** die het Paleis van de Coudenberg verbond met de kapittelkerk.

De tuin verdween volledig bij de aanleg van de **Ravensteinstraat** (1911-1913).

ISABELLASTRAAT

De **Isabellastraat** dankte haar naam aan **aartshertogin Isabella** die haar liet aanleggen in **1615**.

Ze wilde een **verbinding** tussen haar hertogelijke paleis op de Coudenberg en de kerk van Sint-Goedele. Het tracé volgde voor een deel de loop van een oude gracht aan de binnenkant van de eerste stadsmuur.

Bij de aanleg van het Koningsplein in **1776-1782** raakte de Isabellastraat al een eerste stuk kwijt.

In **1894** was de Isabellastraat, zoals de tekening toont, een deftige straat. Links zien we een barokke poort, de ingang van de **tuin van de kruisboogschutters**. In de 17de eeuw was deze **aristocratische straat, enkel toegankelijk voor haar inwoners**.

De barokke poort raakte in **1880** de bekroning van het hoofdgestel kwijt.
Het lage huizenblok ernaast en dat aan de andere zijde van de hogere woning met zijn
winkelramen, zijn eveneens in de **17de eeuw** opgetrokken door de kruisboogschutters.

De Parijse architect **Barnabé Guimard**¹³ liet de straat op het einde van de 18de eeuw
overwelfen in het kader van de aanleg van het Koningsplein.

¹³ **Barnabé Guimard** (Amboise, 1734-Mosnes, 1805) was een Frans neo-classistische architect. Guimard werkte zijn hele leven in de Oostenrijkse Nederlanden waar hij belangrijke architecturale en stedenbouwkundige projecten leidde in de huidige Koninklijke Wijk, zoals het Koningsplein en het Paleis van de Raad van Brabant in Brussel. In het Paleis van de Raad van Brabant, nu het Paleis der Natie, vergadert vandaag het Federaal Parlement van België.

PENSIONAT HÉGER

Wat verderop bevond zich het grootste gebouw van de straat: **het pensionaat Héger**. In **1842-1843** verbleven hier de **schrijvende zussen Charlotte en Emily Brontë**.¹⁴

De grote tuin van het pensionaat is wat vandaag overblijft van de oude tuin van de kruisboogschutters.

Pensionat Héger: schets uit 1843

Ondanks het feit dat het ***Domus Isabellae***, het huis dat Isabella liet bouwen voor de kruisboogschutters, in **1796** plaats moest maken voor **een trap als verbinding met de Koningsstraat** en enkele kleinere ingrepen, vormde de **Isabellastraat** tot bij het begin van de afbraakwerken in **1909** een interessant architecturaal geheel.

Vandaag

Trap naar de Koningsstraat en het Warandepark met rechts Het Paleis voor Schone Kunsten (Bozar) en links de gebouwen van de bank BNP Paribas Fortis

¹⁴ Zie ook: De eeuw van Brussel, Biografie van een wereldstad 1850-1914, Eric Min.

In **1911** werd de Isabellastraat officieel opgeheven.

Ironisch genoeg is het stuk, dat in de 18de eeuw onder de grond verdween en nu deel uitmaakt van de site van het paleis van Karel V, het enige wat er vandaag van haar nog is bewaard.

HET KONINGSPLEIN

Het Koningsplein in de 18^e-eeuw

In **1772** werden het huidige Koningsplein en zijn omgeving aangelegd op initiatief van **Karel van Lotharingen**, de toenmalige Gouverneur-Generaal van Oostenrijk.

Hof van Lotharingen op het Koningsplein

Karel van Lotharingen was door de Brusselaars zo geliefd dat zij nog tijdens zijn leven, in het midden van het Koningsplein, een standbeeld voor hem oprichtten. Het kende geen lang bestaan. De Fransen die België annexeerden trokken het standbeeld in **1794** omver om het te her-smelten tot muntstukken. Ze vervingen het standbeeld door een "**vrijheidsboom**". Ook deze vrijheidsboom verdween vlug: de Fransen waren nog maar amper verslagen in Waterloo of de bevrijde Brusselaars vernielden de vrijheidsboom.

Na de onafhankelijkheid van België in **1830** besliste de jonge regering om overal in het land standbeelden te plaatsen van grote figuren uit het "nationale" verleden. **Centraal op het Koningsplein staat sindsdien het ruitersstandbeeld van Godfried van Bouillon.**

Hij was aanvoerder van de Eerste Kruistocht (1096–1099) en **hertog van Neder-Lotharingen**, waartoe ook Brabant behoorde. Hij werd na zijn kruistocht uitgeroepen tot koning van Jeruzalem. Maar hij weigerde die titel en koos voor 'Beschermer van het Heilige Graf'. Het **standbeeld van Godfried van Bouillon** op het Koningsplein vervangt in **1848** dat van **Karel van Lotharingen**, dat er bij de aanleg van het Koningsplein in 1772 was geplaatst.

In het **Hof van de hertogen van Brabant** regeerden de Brabantse hertogen, de hertogen van Bourgondië, Keizer Karel en zijn opvolgers: de Spaanse en de Oostenrijkse Habsburgers.

Op het Koningsplein werd **Willem I** in **1815** tot Koning der Nederlanden uitgeroepen.

Op de treden van de **Sint-Jacob-op-de-Koudenbergkerk** legde **Leopold I** in **1831** de grondwettelijke eed af als de koning der Belgen.

In deze kerk werden alle Belgische koningen gekroond.

Sint-Jacob-op-de-Koudenbergkerk en het Standbeeld van Godfried van Bouillon

Karel van Lotharingen had het plan opgevat om van Brussel een waardige Europese hoofdstad te maken. Het bouwen gebeurde onder zo strikte regels dat particulieren het niet

konden. Rijke Brabantse abdijen werden verplicht om gebouwen op en in de omgeving van het Koningsplein op te trekken.

De aanleg van het Koningsplein paste in een **globaal plan** dat ook de **Warande** (park van Brussel), het **Natiepaleis** (het huidige parlamentsgebouw), het **paleis voor de Gevolmachtigde Minister van Oostenrijk** (het koninklijk paleis), **de kerk van Sint-Jacob-op-de-Koudenberg**, de Regentschapsstraat, de Koningsstraat, de Wetstraat, de Hertogsstraat en het **Paleizenplein** omvatte.

Het Koningsplein biedt een prachtig panoramisch zicht op de Brusselse benedenstad...

Het Koningsplein in de toekomst: verkeersvrij?

Dit is een ontwerp van **Beliris**.

(reclamespotje)

*Deze **federale dienst** realiseert dagelijks bouw-, renovatie- en restauratieprojecten in verschillende domeinen: mobiliteit, sociale woningen, groene ruimtes, heropleving van wijken, cultuur, erfgoed, sport... Elke dag stelt dit team zijn expertise als publieke bouwheer ter beschikking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.*

Met als doel: de uitstraling van Brussel als nationale en internationale hoofdstad bevorderen.

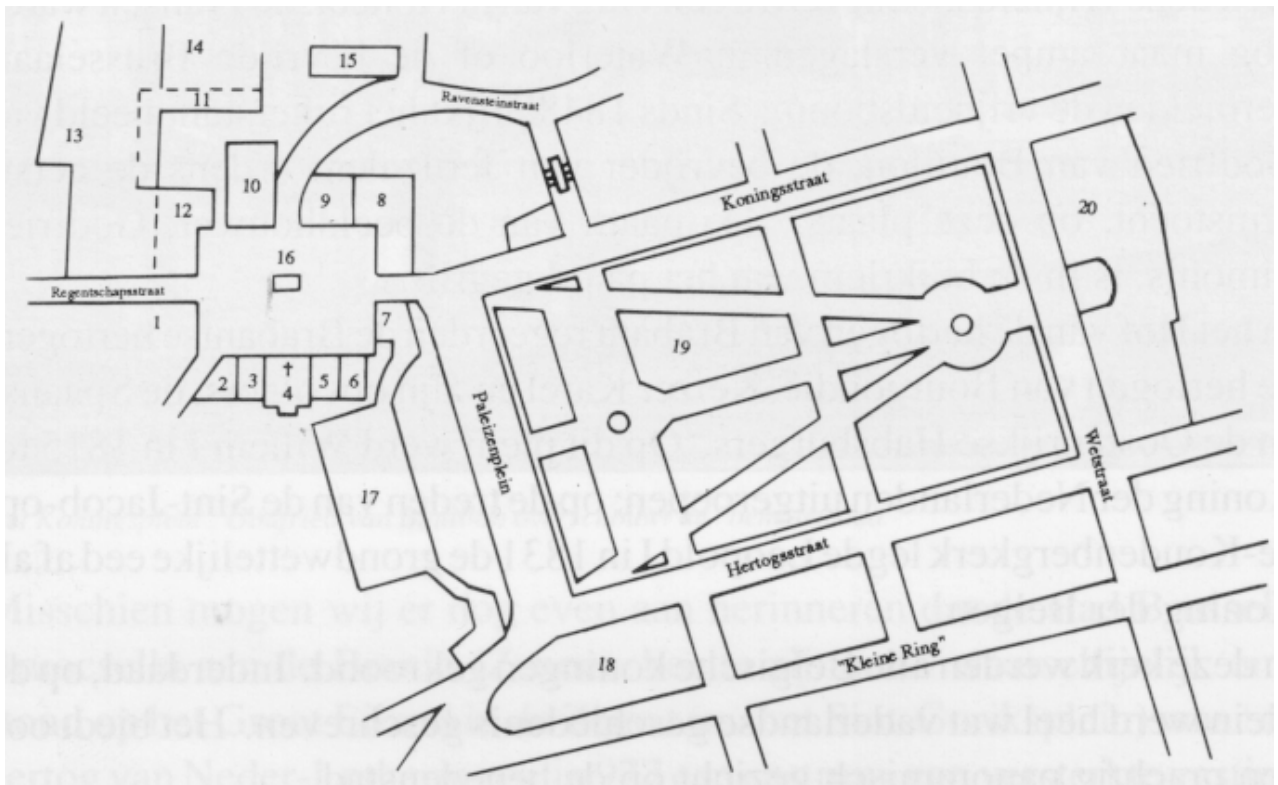
Beliris staat in voor het projectbeheer van A tot Z, van de studies tot de voltooiing van de werken, en stelt zo'n 120 mensen tewerk. Onze medewerkers dragen bij aan kwaliteitsvolle

en duurzame projecten die het leven van de Brusselaars en de bezoekers van de hoofdstad verbeteren.
(reclamespotje).

(Het bezoeken waard ...)

Schematische plattegrond van het Koningsplein, de Warande en hun omgeving.

1. Paleis van de Graaf van Vlaanderen en tevens het geboortehuis van Koning Albert I. Momenteel is er het **Rekenhof** gevestigd.
2. Herenhuis gebouwd door de Augustijnerabdij van den Koudenberg.
3. Dit eveneens door de abdij gebouwde herenhuis was de ambtswoning van de laatste Amman, te weten Drapedieus de Berg (18e eeuw).
3. **Kerk van Sint-Jacob-op-de-Koudenberg.** Oorspronkelijk stond hier een gotische kerk waarvan de gevel naar de Naamsestraat gekeerd was. Bij de aanleg van het Koningsplein werd de kerk gesloopt en vervangen door de huidige, die de gevel in de vorm van een Romeins peristilium naar het plein keert. Als hofkerk is zij rechtstreeks met het koninklijk paleis verbonden.
4. Het voormalige Hof van Vlaanderen, sinds 1850 verenigd met 6.
5. Ministerie van Financiën of beter gezegd de afdeling ervan die zich bezighoudt met de financiële conflicten tussen België en zijn voormalige kolonie Belgisch Congo, nu Zaïre. Het gebouw bevat de ongeveer grootste verzameling van en over Afrika. Om allerlei redenen wordt zij spijtig genoeg niet toegankelijk gesteld voor het publiek.
6. **Hotel Belle Vue** met mooi uitzicht op de Warande en op de benedenstad. Sinds ongeveer **1910** maakt het hotel deel uit van het koninklijk paleis. Als museum is het toegankelijk voor het publiek maar... het ondergrondse paleis, dat via de kelder bereikt kan worden, ontvangt nog steeds geen volk.

7. **Refugiehuis**¹⁵ gebouwd door de abdij van Grimbergen.
8. Huis van Cornelis, Graaf van Spangen. Het werd gebouwd op de plaats waar voordien het Hof van Hoogstraten stond.
9. Huis van de Oostenrijkse keizerlijke staatsloterij Lotto. Reeds in **1780** was dit toegelaten kansspel hier gevestigd.
10. Paleis van Karel van Lotharingen. Het maakt nu deel uit van het Museum voor Schone Kunsten en herbergt enkele afdelingen van de Albertinabibliotheek.
11. Hotel van de Minister van Frankrijk. Het werd gebouwd door de gilde van de brouwers. Momenteel is het een integrerend deel van de Musea voor Schone Kunsten.
12. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten.
13. Albertinabibliotheek.
14. Congressenpaleis.
15. Standbeeld van Godfried van Bouillon.
16. Koninklijk Paleis.
17. Academiënpaleis. Willem I, Koning der Nederlanden, bouwde dit paleis voor zijn zoon, de Prins van Oranje, uit dankbaarheid voor zijn deelname aan de slag van Waterloo. Het bouwen gebeurde op staatskosten. De prins verbleef er tot 1830. In 1839 werd het Museum voor Moderne Kunst er ondergebracht en vanaf 1876 herbergt het de Koninklijke Academie van België.
18. Warande of Park van Brussel. Dit park is een van de weinige groene gebieden die in de Brusselse vijfhoek overgebleven zijn.
19. Natiepaleis waar momenteel de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, de Vlaamse Raad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad vergaderen.
20. **Paleis voor Schone Kunsten**. Deze belangrijke cultuurtempel werd gebouwd door architect baron **Victor Horta**, de Belgische pionier van de **Art Nouveau**¹⁶.

Het Paleis voor Schone Kunsten “Bozar” te Brussel

15 Een refugehuis, was voor de bewoners van abdijen en kloosters een toevluchtshuis in periodes waarin zij zich, door oorlog of andere onrust, niet veilig voelden in hun dikwijls afgelegen verblijf.

16 Victor Horta was een Belgisch architect. Samen met Henry Van de Velde geldt Horta als de belangrijkste vertegenwoordiger van de art nouveau. De art nouveau is een kunststroming die tussen 1890 en 1914 op verschillende plaatsen in Europa populair was. Deze stroming manifesteerde zich vooral in gebruiksvoorwerpen en de architectuur. Ze kende een korte maar hevige bloeitijd. In West-Europa was de stijl ruim voor 1910 al verleden tijd.

De **zaal Henry Le Bœuf** te Brussel is een architecturaal pronkstuk van **Victor Horta**.

De zaal werd ingehuldigd op **19 oktober 1929**, en werd later vernoemd naar **zakenman en bankier Henry Le Bœuf**, die actief bijdroeg aan het Brusselse muziekleven, en in dit geval ook aan de ontwikkeling van deze muziektempel.

Al 90 jaar lang mag de zaal de allerbeste muzikanten verwelkomen, die het unaniem eens zijn over zijn uitzonderlijke visuele harmonie en akoestische kwaliteiten.

Wies Jespers

Bozar en de Henry Le Boeufzaal

